

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Szentpál Olga és a folklorizmus

A színpadi tánckultúra és a táncfolklór kölcsönhatásának változó folyamata a 20. század első felében Szentpál Olga életművének és Budapest tánckultúrájának vizsgálata alapján

Ábrahám Nóra

Témavezető: Dr. habil. Kavecsánszki Máté

DEBRECENI EGYETEM

Bölcsészettudományi Kar, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Debrecen, 2025.

Az értekezés témaválasztása és célkitűzései

Szentpál Olga teljes életműve, táncelméleti munkái a tánckutatói narratívában csak részben ismertek, ezért fordult érdeklődésem Szentpál hagyatéki dokumentumainak feltárása felé. A színpadi táncművészet vizsgálata a magyarországi táncművészetben eddig kevés figyelmet kapott, kifejezetten a hagyatékkutatás nevezhető járatlan területnek. Disszertációban formát öntő kutatásom ezért a színpadi táncművészet és a táncfolklór kölcsönhatásait, változó folyamatait Szentpál Olga életművének és Budapest táncművészetének példáján elemezte a 20. század első felében keletkezett írásos egodokumentumok alapján.

Szentpál munkásságának kutatásával leginkább táncművészeti megközelítésben foglalkoztak. Szentpál halálának 10. évfordulója alkalmából tanítványa, Merényi Zsuzsa közölt egy, a mestere munkásságát összefoglaló írást.¹ A mozdulatművészet törekvéseit összefoglaló dokumentumgyűjtemény és a mozdulatművészet vázlatos története Lenkei Júlia munkáiként jelentek meg.² A *Mozdulat* című tanulmánykötetben az életreform-mozgalom és a reformpedagógia kontextusában foglalkoztak a mozdulatművészetrel.³ A Szentpál közvetlen közösségébe tartozó Polányiak – kiemelten Polányi Laura „*Mauzi*” – munkásságát Szapor Judit történeti megközelítésű kutatása tárta fel.⁴ Szentpál *A néptánc formai elemzése* című tanulmánya összehasonlító elemzés tárgya volt.⁵ Szentpál táncelméleti munkásságát, táncművészeti eredményeit e sorok írója kezdte a budapesti táncművészet kontextusba helyezve antropológiai megközelítésben vizsgálni.⁶

Az értekezés témaválasztása Szentpál írásos dokumentumainak feltárása alapján a test, mint a tánc kifejezőeszközének reprezentációs térhez kapcsolódó megjelenését, illetve a testi kifejezés tartalmát és célját vizsgálta. Kutatásom témája tehát az ember és közösségének táncolási gyakorlatát, annak elméleti megközelítését elemezte egy alkotó személy, Szentpál Olga és közösségének városi táncművészetében résztvevő, valamint azt alakító tevékenysége alapján.

¹ Merényi Zs.1979.

² Lenkei 1993; 2004.

³ Ebben a munkában többek között Beke László, Boreczky Ágnes, Detre Katalin, Fenyves Márk, Fügedi János, Lőrinc Katalin, Németh András és Vincze Gabriella írásai jelentek meg. Fügedi János a Lábán kinetográfia Szentpál iskolai képzési metodikában betöltött szerepét vizsgálta. Lásd Fügedi 2013: 142-163; Beke–Németh–Vincze 2013. A mozdulatművészeti iskolákról, azok történetéről és néhány nemzetközi párhuzamáról Vincze Gabriella írt doktori disszertációt. Vincze 2015.

⁴ Szapor 2017.

⁵ Könczei 2020.

⁶ Ábrahám 2020; 2021; 2022; 2023a; 2023b; 2023c; 2023d.

Az értekezés célkitűzései e hagyatékfeltáró munka alapján:

1. A tánc, mint szimbolikus reprezentáció társadalmi folyamatok közvetítője, amely a vizsgált személy (mint instruktor) alkotási tevékenysége révén a test reprezentatív megjelenését, közösségben betöltött szerepét, változó tánc kultúráját feltételezte.
2. Kutatásom továbbá feltételezte, hogy a folklórjelenségek színpadi alkalmazása szimbolikus tartalmat képvisel, amelyben fontos tényezők a test- és mozgáskultúra, a testtechnika, a táncalkotó metódus, az egyedi stílus és a műfaji formák egyaránt. A kutatás feltételezte azt is, hogy a művészi koncepció kialakításához szükséges a megismerő attitűd, a táncfolklór elemzése, valamint a városi hagyományteremtés, amely a színpadi tánc kultúrát alakította ki Budapest nyilvános társadalmi tereiben.
3. A célkitűzések között szerepelt továbbá a városi és a falusi tánc kultúra interakciójának vizsgálata, ami feltételezhetően az átadás-átvétel során az elemek keveredését, folklórjelenségből színpadi alkotássá válását, megújuló közösségi gyakorlatát igazolja. Feltételezésem szerint a táncolás tartalma, funkcionak megfelelő kollektív gyakorlata, elméleten alapuló strukturált színpadi alkalmazása egyrészt az egyén kifejezőmódját, közösségének identitását határozza meg, másrészt a közösség idegenek felé közvetített szimbolikus reprezentációs szerepét képviseli.

A disszertáció témaválasztása értelmében a Szentpáli életmű egymásra épülő elemeinek bemutatásával a táncot elemző szakmódszertan kritikai vizsgálatát is elvégezte. A mozgáskultúra kutatásának kulcsfogalmait a térben mozgó test kollektív közösségi gyakorlata, művészi kifejezése, a tánc zenével való kapcsolata, szociokulturális vonatkozásai mellett a tánc jelenségének történeti korszakot jellemző megjelenései, a nemzeti jelleg, az egyéni előadói stílus, valamint a színpadra alkalmazott táncstílusok és műfajok meghatározása jelentette.⁷

⁷ Szentpál-Rabinovszky 1938-39: 7.

Az alkalmazott módszerek

Szentpál Olga munkásságának feltárásával az elemzés tárgya, terminológiája és módszertana szerint a kutatás a test kifejezéseként értelmezett tánc antropológiai megközelítésű vizsgálatát végezte el. E vizsgálatban a történeti antropológiai megközelítés a hagyatéki egodokumentumok funkció és tematika szerinti értelmezésében valósult meg.⁸ A vizsgálatban a szimbolikus antropológiai megközelítés a test kollektív közösségi gyakorlataként értelmezett tánc társadalmi folyamatokhoz, nyilvános társadalmi terekben megjelenő alkalmazásához, kontextusainak feltárásához köthető.⁹ E megközelítési módszer esetpéldái Szentpál rendszertana, módszertana, mozgásművészettana, a tánc színpadi alkalmazásával kapcsolatos írásai, képzési metodikái, valamint koreográfiai leírásai, táncfolklór kutatásainak eredményei voltak.¹⁰ E vizsgálati módszernek köszönhetően Szentpál alkotói tevékenysége révén tárul fel a testi kifejezés kultúrájának szimbolikus rendszere.

A kutatásban alkalmazott módszer a közösség kollektív cselekvéséhez kapcsolódó gyakorlat és az ezt szabályozó elmélet kontextusainak feltárását tette lehetővé. E vizsgálat az esetpélda alapján a tánc kultúráját rendszerként értelmezve különböző szinteket tett láthatóvá. Ez a megközelítés a mikroszintű kutatás mellett mezo- és makroszintű kultúravizsgálatot is eredményezett, ami a test egyéni reprezentációja mellett társadalmi folyamatokra, kulturális divatokra, kultúrpolitikai aspektusokra is kiterjedt a tánckultúra vizsgálatán keresztül.¹¹ A vizsgálat Szentpál Olga munkájának részletes elemzése alapján feltárta személyes környezetét, érdeklődését, alkotási metódusait, a tánc gyakorlatához hozzátartozó elméletét, ami testképzési metodikákat, tánctivatokat, folklórkutatásban összpontosuló ifjúságnevelési törekvéseket engedett meglátni a közösség kollektív gyakorlatán keresztül.¹² Az alkotói koncepciók mellett a képzési metódusok, az intézmények képzésben betöltött szerepe is a feltárás részét képezte.¹³ Az értekezés a testi kifejezés antropológiai megközelítésében a társadalom és kultúra folklórral való kötődéseit testi megjelenésekben, terekhez kapcsolható közösségi szimbolikus reprezentációkban, kollektív emlékezeti tartalmakban, művészeti

⁸ Apor 2006:449. Burke 2009: 5. Burke 2000;

⁹ Turner 1987: 73-74; 77-78. Turner ezt az elméletét Durkheim munkáira alapozta.

¹⁰ Szentpál-Rabinovszky 1928; 1935; 1938; 1938-39; 1940; Szentpál [1948a]; [1949]. Szentpál kéziratos hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32; Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattára, a tánckataszter dokumentumai.

¹¹ Ortner 1988: 73; 81-82.

¹² Grau-Jordan 2000: 3-4.

¹³ Szentpál saját iskolája, a Színművészeti Akadémia, a Színház- és Filmművészeti Főiskola, valamint a Táncszövetség és a Népművészeti Intézet képzési dokumentumai. Szentpál kéziratos hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.

irányvonalakhoz kapcsolódó mozgáskultúrában, valamint a kifejező táncként, vagy színpadi néptáncként megjelenő művészi alkotásban esztétikai és történeti identitásteremtő stratégiák szempontjai között rejlő összefüggéseket kereste.¹⁴

A kutatás problémafelvetései kifejezetten a Szentpáli életmű tudománytörténeti kánonba illeszthetőségére kereste a választ, hatásvizsgálatában a korszakot jellemző elméletekhez hasonlította.¹⁵ Itt különleges szerepet kapott a közösség tánccal kapcsolatos műveltségét, érdeklődését jelentő irodalmak (az akkori társadalomtudományi írások és a korszakban adekvát táncelméletek ismertetése), amelyek a vizsgálathoz viszonyítási alapként szolgáltak. E hatások további vizsgálatában jelentősek a Szentpált követő tanítványok kutatásai, táncelméleti, táncfolklorisztikai eredményei is, amely eredményekben (nyugat- és kelet) európai kontextusok is feltárhatóvá váltak. Emellett a kutatásban a tánc képzési rendszere és műfaji formái közötti átjárhatóság is kérdésként merült fel. A problémafelvetések közé tartozott a kultúrpolitikai aspektusok vizsgálata is, hogyan gyakorol hatást az egyén személyes motivációjára, a tánccal való gondolkodásra, valamint ez hogyan jelenik meg az egyén alkotói tevékenységében vagy a közösség táncolási gyakorlatában.

Az eredmények tézisszerű felsorolása

Az értekezés tíz fő egységből áll. Az egységek Szentpál Olga életművének feltárása alapján három nagyobb egységre tagozódnak. Mikroszinten Szentpál közösségét, vállalt szerepét, táncelméleti és tánckutatói munkáját, mezoszinten a Szentpált érő szociokulturális hatásokat, alkotói terekhez kötődő kollektív gyakorlatok mintáit, makroszinten intézményi struktúrához, képzési metodikához kapcsolódó társadalmi folyamatok és kultúrpolitikai elvek kontextusaiban elemzi a Szentpáli életművet.

1. Szentpál egyéni motivációja, cselekvésének tárgya

A kutatás mikroszintű eredményei szerint Szentpál munkássága a társadalomtudományok és a művészettudomány határmezsgyéjén foglalt helyet, személyes motivációját a táncalkotás gyakorlata határozta meg. A kutatás eredményeinek összefoglalása alapján ez adja meg a társadalom nyilvános tereihez kötődő ember és közösségének

¹⁴ Assmann 1992:31-32; Berger 2018:91-93.

¹⁵ A rendszertan és a módszertan korábbi hagyatéki dokumentumai mellett Szentpál nyomtatásban megjelent írásai is lényegesebbek, mint a tánc formai- szerkezeti elemzése. Lásd Szentpál 1958; 1961.

megjelenési módjaiban a megismerés, a tanulás révén elsajátított ismereteit, a testi tudást magába foglaló mozgáskultúra és a színpadi kifejezés alapját, a test- és mozgáskultúra történeti korszakok szerint megrajzolható határvonalait. Az értekezés *negyedik fejezete* igazolja a kutatás első célkitűzését, amely a vizsgált személy alkotómunkájaként megszülető testi kifejezés (társadalmi folyamatokhoz is kapcsolódó) szimbolikus reprezentációját jelölte meg instruktorként. Az értekezés *ötödik fejezete* Szentpál táncelméleti, illetve tánckutatói szemléletét megörökítő írásait, elméletalkotását a kutatás problémafelvetése értelmében saját korszakát jellemző táncelméleti, illetve tánckutatási eredményei közé helyezte, hogy megérthetővé és átláthatóvá váljon Szentpál érdeklődése, kutatói motivációja az általa alkalmazott elméletek kontextusaiban.¹⁶ Ez a fejezet láthatóvá tette, hogy Szentpál az akkori tudományos kánonhoz igazodva releváns alapokra helyezte elsősorban gyakorlati tapasztalataira támaszkodó elméleti megközelítéseit. Szentpál eredményeit pályatársainak munkái közé illesztve rajzolódott ki az a tánckutatásban eddig nem látható kánon, amelynek Szentpál munkája szerves részeként tekinthető.

2. Az alkotói terekhez köthető táncolási gyakorlatok, szociokulturális hatások

A kutatás alkalmazott módszereit mezoszinten alátámasztva az értekezés a budapesti tánckultúra közösségi gyakorlatát nyilvános társadalmi terekhez is társította a disszertáció hatodik és hetedik fejezete. A hatodik fejezet Szentpál személyéhez kapcsolódó szociokulturális tényezőket és az alkotói mozgástereket, a hetedik fejezet a budapesti ifjúságneveléshez kapcsolódó intézményi struktúrákat és a testkultúrát szabályozó kultúrpolitikai elveket tárta fel. A test reprezentatív szerepében elkülönül egymástól a társasági tánckultúra és a színpadi térben alkalmazott szimbolikus reprezentáció. Budapest mozgáskultúrájának, kollektív reprezentációs gyakorlatainak vizsgálata a nyilvános társadalmi terekhez köthető reprezentációk, táncolási gyakorlatok, stílusok, műfaji formák tánctechnikai és előadásmódbeli különbségeit mutatta ki. Ez igazolja a kutatás második célkitűzését, amely a test kollektív gyakorlatához reprezentatív tartalmakat és formai sajátosságokat kapcsolt.

¹⁶ Az említett Szentpál-Rabinovszky rendszertan és módszertan a magyarországi tánckutatás táncelméleti és tánckutatási eredményei mellett Émile-Jacques Dalcroze, valamint Lábán Rudolf elméleteivel együttesen képzik a bemutatás tárgyát. Lásd Dalcroze 2007; Laban-Ullmann 2011a;2011b

A hetedik fejezet végén kapcsolódik össze Szentpál munkássága saját közösségét is érintő társadalmi folyamatokkal: a különböző kollégiumok létrehozása és az ifjúságnevelő törekvések a falukutatásban fonódnak össze, kiemelve a folklór szerepét.

Szentpál Olga munkáit a város, Budapest tánckultúrájának kontextusaiban műfaji szempontok szerint vizsgálva a következőképp foglalható össze:¹⁷

1. A mozgáskultúra kontextusában a közösség társasági karakterének megjelenítését a *történelmi korhoz köthető társasági táncok: az európai táncdivat, a nemzeti karakterű táncok (csárdás) a modern társasági tánc a nemzetközi táncdivat*, vagy a „baráti népek” táncai szolgálják.
2. A színpadi térben alkalmazott kifejező tánc reprezentációjának folklorizmus szellemiségét képviselő tartalmai:
 - a) *Nemzeti tartalom a népi líra*: ami a tájjelleget képviselő *színpadi néptánc*;
 - b) *Modernizáló* kortárs, újító művészi *tartalom az epika*: mint a testi kifejezés hagyományának dramatizáló stílusát képviselő epikus színház moralitásban cselekményt kifejező példái a *tánc-etűd, táncballada*;
 - c) *Archaizáló* tanító, írott irodalmi alkotást feldolgozó vagy történeti korszakot jellemző *tartalom a dráma*, mint a görögös misztériumjátékok és liturgikus játékok a *táncdráma* elkülönülő típusait jelenti.

Szentpál és közösségének falusi tánckultúrát motívumokra bontó, feltáró kutatómunkája szerint a tánchoz kapcsolódó folklórjelenségek műfaji típusai:

1. a) A *nemzeti* reprezentáció eszköze a *népi líra, a csárdás és a kisépikai próza*; Egyes táncformák *nemzeti karaktert jelző idegenképhez* (Császár, huszár, betyár) kötött (olykor népballadákat is őrző) típusai;
- b) Az egy földrajzi területen együtt élő közösség tudástartalmában megjelenő *európai és nemzetközi táncdivat* (vagy annak folklorizált) tánc típusai;
2. a) *Modernizáló* tartalom: a sláger, a nóta és az operett, vagy a tömegtáncok és az új társasági táncok populáris tartalmainak folklorizációja;

¹⁷ E típusrendet Szentpál koreográfiái, képzési metodikájában alkalmazott tánc technikák alapján állítottam fel. Lásd Szentpál 1938-39; Szentpál 1946-ban megírt képzési metodikája Lásd Bolvári-Takács 2023:119-139; Szentpál 1948; kaposi első tánckutató munkája Lásd Ábrahám 2023a.

- b) *Archaizáló tartalom*: Krisztus születését és szenvedéstörténetét feldolgozó szokáscselekmények és az emberi élet fordulópontjaihoz kötődő rítusai, dramatizáló játékaik.

E falu kultúráját megismerő habitus nemcsak a közösség, hanem a társadalom érdeklődésének is fókuszpontjában állt, ami saját identitását, alkotói motivációját is jellemezte a 20. század első felében Budapest kultúrájában.

3. A társadalmi folyamatok és az intézményi struktúrák táncalkotásban formát öltő produktumai

A kutatás makroszintű perspektívájában az egyén és a közösség kulturális cselekvésének gyakorlatát és elméleti megközelítéseit egy összefonódási folyamat komponenseiként értelmezi, hiszen a nemzeti tradíció hagyománya, az intézményi struktúrát kialakító képzési rendszer és a szakspecifikussá váló kutatás a tánc kulturális jelenségében kölcsönösen áthatják egymást. Az egymással párhuzamosan jelenlévő és egymásba fonódó társadalmi folyamatok láttatásával világítottam rá a közösség identitáskonstrukciójának alakulási folyamataira, illetve a táncművészetben alkalmazott folklór kulturális jelenségeinek különböző terekhez kapcsolódó reprezentatív megjelenési módjaira. A testi kifejezés hagyományai képzési metodikához, intézményi struktúrához, kultúrpolitikai aspektusokhoz is kapcsolódnak, amelyhez a kifejezéshez kapcsolt technikák, szerkezetet építő elméleti stúdiumok és kollektív emlékezeti tartalmak is kötődnek Szentpál Olga munkásságának vizsgálata alapján.¹⁸ Ezt tárgyalja az értekezés nyolcadik és kilencedik fejezete.

A kutatás *nyolcadik fejezetében* Szentpál Olga esetpéldája alapján a színpadi táncművészet történeti korszakot jellemző színházi játékművek szerint alkalmazta a táncot; itt kiemelten fontos a kifejezés hagyományaira épülő művészet, interpretációs módja (mint mozgásdramaturgia). A folklóresztétika, mint alkotási eszköztárhoz tartozó tematika alkalmazhatóságát az értekezés a test- és mozgáskultúrát értelmező elmélet alapján a társadalmi folyamatokba ágyazott táncalkotási szabályrendszereként, szimbolikus reprezentációs kifejezésmódként jellemezte. A modernizmus stíluskorszakában a folklór (mint népi líra, epika és dráma) a színpadi térben megjelenő testi reprezentáció alapját képezi, így a

¹⁸ Szentpál-Rabinovszky 1937; 1938-39; Szentpál Olga, Rabinovszky Máriusz és Ortutay Zsuzsa Táncművészeti Főiskola felállítását szorgalmazó tervezete Szentpál-Rabinovszky-Ortutay 1946. Lásd Bolvári-Takács 2023: 119-146, valamint Szentpál Általános és közép fokú táncszakiskola előkészítésének tervéről Szentpál [1948b].

folklór kutatása, a motívumok alkalmazása és a műfaji formák határozzák meg a testi kifejezés jellegét. A színpadi tánckultúrába adaptált kollektív emlékezeti tartalmak a közösséget saját múltjával köti össze. Olyan értéként kezelt elemeket őriz vagy emel be a közösségben élő alkotó, amit a saját jelenéhez képest jelentőségteljesnek, tradícióhoz kötődő tartalomnak (irodalmi alkotások, játéktípusok és játékformák) gondol.¹⁹ Az ehhez társuló kifejezőmód, mint színpadi folklorizmus a képzési metodika alapján szerkesztett kompozícióként kerülhet a színpadi térbe. A város nyilvános társadalmi tereiben ez kétféle interpretációs lehetőségként jelent meg: a táncdráma a múlt rekonstrukciójaként a jelennek szóló üzenetet hordoz, a táncballada a jelen kritikájaként értelmezhető Szentpál Olga munkásságának nyugat-európai (német) kontextusokat láttató esetpéldája alapján. A kutatás második célkitűzését a városi hagyományteremtés és a színpadi tánckultúra kialakításának bemutatásával e fejezet igazolta.

A kutatás harmadik célkitűzését a városi és a falusi tánckultúra elemeinek keveredését a kutatás két egymástól elkülönülő része támasztotta alá. Az egyik a „fordulat éveiben” folytatott első táncgyűjtések eredményei, amit Szentpál táncfolklór kutatására alkalmazott elméletével együtt az értekezés *kilencedik fejezete* fejtett ki. Ez megmutatta a kutatott falu akkori tánckultúráját, idegen elemeit, társasági táncait, amit egészen 1946-ig a városi tánckultúra közvetített tartalmaiként a Táncmesterképző mesterei tanítottak. Budapest tánckultúrájának megemlítését ezért emeltem be a kutatás elemeként, mert ez viszonyítási alapként szolgál egyrészt Szentpál Olga, másrészt az első néptáncutatók egyikeként Kaposi Edit korai táncfolklór kutatásaihoz.

Szentpál Olga munkásságát a táncdramaturgia eszköztárának kialakítása és a táncfolklór kutatása egyaránt jellemezte. Szentpál elméleti munkássága e kettős elméleti metodikában teljesezik ki, hiszen a gyakorlati munkája révén a tánc művészetelméleti alapjának számító rendszerelmélet a folklórkutatásban is hasznosítható módszertanná alakult át. Ezt a munkát már kutatócsoport tagjaként végezte. Kiemelten fontos Szentpál munkásságával kapcsolatban az a tény, hogy alkalmazta az akkor releváns elméleteket mind a táncalkotásban, mind a táncfolklór kutatásban. Bartók elméleti megközelítését adaptálva hasonló következtetéseket tudott levonni a tánckultúra típusrendjével kapcsolatban akkor is, ha a történeti kontextusokban nem volt munkája teljesen megalapozott.²⁰ Nem is lehetett, hiszen a magyarországi táncutatók még nagyon gyerekcipőben jártak akkor, nem volt számot

¹⁹ Assmann: 1991:31-32.

²⁰ Szentpál [1952]; 1958; 1961.

tevő alapkutatás, amire Szentpál támaszkodhatott volna. Mégis *a struktúra és a funkció vizsgálata* bizonyítottan jelen volt elméletében, ami a táncszerkezet és a formai sajátosságok kimutatásával hasonlítható a jelenlegi táncelméletekhez.

Ami *unikálisan egyedi Szentpál kutatásában: az a test és a tér kapcsolódásaiból, a tánc reprezentatív kifejezőmódjából származó elméleti fejtegetései*, ami a többször talán túlmagyarázott részletek mellett *ténylegesen igyekszik a tánc Szentpál korát jellemző társadalomtudományi elméleteit adaptálni*. Szentpál tevékenysége a táncrendezői, illetve koreográfusi (felsőfokú) és a táncos (középfokú) képzés kialakításához, a képzés intézményi struktúrájának felépítéséhez is hozzájárult, ami a fiatal kutatócsoportok aktív tánckutató munkájának megindulását segítette elő. Emellett még egy fontos tény igazolt a Szentpál tánckutató munkáját feltáró kutatás: ez a bukovinai székelység migrációja, különböző népcsoportokkal együttélése folytán változó tánckultúrájának feltárása volt. Az együttélés alatt átvett-elsajátított táncok elfedett-átalakított táncnevek alatt tovább éltek a közösség kollektív táncolási gyakorlatában. A közösség kollektív emlékezetében reprezentatív szereppel felruházott „magyar” táncoknak már akkor is különleges szerep jutott, a közösség ezeket „színpadi táncokként” gyakorolta vagy mutatta be a faluba érkező városi embernek, valamint a Fővárosban zajló (gyöngyösbokrétás) eseményeken.

A kutatás harmadik célkitűzését a disszertáció tizedik fejezete is igazolta a város és a falu között zajló interakció társadalmi folyamat és kultúrpolitikai elvek hatására diakrónikusan változó tánckultúrájának feltárásában. E változás az 1948-as kultúrversenyek tartalmaiban, a mozgalmi tömegtáncokban, valamint az új társasági táncok terjesztésében és elsajátításában szintén jelen volt a falu változó, szocialista realizmus elveit tükröző tánckultúrájában.²¹ A „fordulat éveit” jellemző társadalmi folyamatok és kultúrpolitikai elvek a városban kreált tartalmak falusi tánckultúrába építhető elemek folklorizációs folyamatát mutatta be. Ezt azok az eredmények támasztották alá, amit Szentpál és tanítványai a Néptudományi Intézetben tánckutatóként, vagy a Népművészeti Intézet berkein belül folyó, kelet-európai (keleti blokkot jellemző) kontextusokat is láttató táncalkotó, tánckultúrát megújító munkaként végeztek.²² E két, egymással ellentétes hatást kiváltó folyamat egyrészt a városból származó tánckönyvekből betanult koreográfiák jelenlétét, másrészt a Táncszövetség aktívája által közvetített tartalmak nem feltétlenül természetes úton zajló beépülését eredményezte a falu tánckultúrájában. A Táncszövetség munkájához szorosan kapcsolódik a

²¹ Szentpál [1949]; 1951.

²² Szentpál 1948a; v.ö 1951; 1953; 1954; 1956.

társadalmi folyamatként jellemezhető Népi Kollégium, majd abból táncmozgalommá alakuló városi és falusi fiatalokat hatalmas, egész országot behálózó, egységessé tömörülő szervezete, ami közösségi táncként a tömegtánc és az új társasági tánc, valamint a színpadi néptánc műfajainak elhivatott és elkötelezett gyakorlójává vált.²³ A propagandát szolgáló elvek reprezentálása, falukutatókat és tánc-szakkadereket nevelő munkája miatt Szentpál nem menthető fel, hiszen a mozgalmi propaganda közvetített, „átnevelő” elveit a tánckultúra gyakorlatára vonatkozóan elméleti szinten alátámasztotta. Szentpál volt akkor az egyetlen táncos képzési metodika kidolgozásában jártas szakember. Mindezt azonban Ortutay Gyula intenciójára cselekedte, aki Szentpál iskoláját államosította.²⁴ Ortutay kultuszminiszteri munkája intézményeket, képzési metodikákat formált át. Szentpál tanítványai az intézményi képzések keretében megtanulták a táncalkotásban és a tánckutatásban hasznosítható elméletét. Ez alapján alkották meg a Szentpál tanítványok a színpadi néptánc műfaját a város színpadi tánckultúrájában.

Összegzés

A kutatás eredményeinek összegzése szerint a közösség és a tánc kulturális jelensége, mint a test reprezentatív kifejezése saját környezetében érthető meg és csak abban értelmezhető. A test kifejező tánca nem nélkülözheti az európai kultúrához, divathoz, művészeti irányvonalhoz vagy tudományos kánonhoz való szoros kapcsolódást. Ezeket az időszakokat külön-külön jellemezve láthatóvá vált a korszak városi közösségeinek kulturális érdeklődése, habitusa, a mozgás-interpretáció folklórt is tartalmazó és azt identikus tartalomként felmutató attitűdje.

A Szentpál Olga munkásságát feltáró kutatásban minden vizsgált történeti időszakot az aktuális társasági táncdivat, a színpadon alkalmazott táncok színházi hagyományai, a folklórgyűjtések tudományos igényű szemlélete jellemezte. Ez a tény feltételezi, hogy a társadalom közösségeinek test- és mozgáskultúrája, valamint az egyén testi technikákat megismerő és azt táncként értelmező alkotási folyamata szempontjából a motívum és a mozgásstruktúrából építkező tánckultúra elemei (stílusok és műfaji formák eszköztáraként) a gyakorlat és az elmélet összefüggő rendszerelméleteként értelmezhetők, azok a közösség

²³ Táncszövetségi munka: a Falujárók és a tánc-szakkaderek kinevelése. Szentpál 1949b; 1949c; 1951b; 1951c; valamint a Táncszövetség oktatási osztályának dokumentumai. Lásd Pór Anna kéziratok dokumentumai OSZMI Táncarchívum fond 65.

²⁴ Szentpál 1959; 1960; 1962.

interpretációs gyakorlatában kölcsönösen világítják meg egymást. Azaz a tánckultúra fogalmi kerete a színpadi tánc, valamint a társasági tánckultúra és a táncfolklór egymásból inspirálódó–építkező szerkezeti és formai változásait, megmutatkozási tereit, alkalmazásának tartalmi és formai jegyeit adja meg, struktúráját és változó funkcióit teszi vizsgálhatóvá. Okának tekinthető az a tény, hogy a test nem légüres térben él: a vallás, a társadalmi norma szabályrendszerét magán viselő test- és mozgáskultúra, valamint a táncstílusok divatjának történeti korszak által indukált változásai mind hatnak rá. Ennek következtében az emberek alkotta közösség sem társadalomtól, sem földrajzi területtől, sem együtt élő nemzetiségektől, sem ideológiai változásoktól nem lehet mentes. Ez a közösség testi kifejezéshez kapcsolódó interpretációit, szimbolikus reprezentációit egyaránt érinti. A demográfiai változások, a migráció, a vándorlás, a falukutatás, valamint a mozgalom kultúrára gyakorolt hatásai új közösségeket, közösségi reprezentációkat teremt. Ez Budapest közösségeinek esetpéldáján a népesség identitását, új kortárs művészi attitűdjét műfaji formákként prezentálta, egyes falusi népcsoportok esetében kifelé mutatott reprezentáló magatartását, saját néven nevezve idegen eredetű táncok beolvasztását, elfedett történeti kategóriáit, valamint a nemzeti társastánc városi, illetve annak „népi alapon” történő felfrissítését és kultuszát, színpadi néptáncá alakulását jelenítette meg.

Szentpál a századelő középosztályának tagjaként művészi alkotásaiban, elméletalkotói analitikus szemléletében, valamint kutatói, intézményi képzést teremtő és oktatói munkájában számos példával támasztotta alá a kutatást. Szentpál a társadalmi folyamatok és a történeti kor változásaira reflektálva teremt meg a folklór alkalmazásával a test szimbolikus reprezentációjának esztétikát és dramaturgiát is alkalmazó kifejezését, kreált művészi alkotásainak megjelenési formáját és gondolati tartalmát. Ez természetesen nem mentes saját egyéni habitusától, közlési indíttatásától, egyéni lehetőségeitől és elkötelezettségétől, intézményi struktúrában képzési metódus kialakításában vállalt szerepétől, közösségek tánckultúrájára gyakorolt hatásától.

A kutatás érdekességét Szentpál közösségének megváltozó érdeklődését korszakhatárként jelző *művelődéstörténeti stíluskorszakok ütköztetése* jelenti, amely révén világossá vált a modernizmus és a szocialista realizmus művészi kifejezésben jelentősen eltérő reprezentatív magatartása. A modernizmus szellemisége az egyéniséget a folklór alkalmazásával, abból elemeket, motívumokat, tartalmakat kiemelve egyedi, önreprezentáló magatartásban a jelenben érvényes mondanivaló megfogalmazásával láttatja. A szocialista realizmus arctalan valósága pedig a békéért harcoló élmunkás személytelen kollektív

reprezentációjához új tartalmat kreálva tanít új reprezentációs formát a homogénné váló tömegnek. Ehhez a kutatás szerint alapként szolgált a táncalkotási metodika, amit a mozgalom a falujárások alkalmával az új kultúrházakban tömegtáncokként, új brigád- és társasági táncokként a falusi közösségnek is megtanított. Nem véletlen, hogy Szentpál Olga ebben a második korszakban passzív szerepben mutatkozott (megteremtve az oktatási tematikát és módszertant, a táncos képzési-, illetve a tánckultúra elemző rendszereit); a mozgalom (Ortutay Gyulának köszönhető) arctalan és törtető magatartása kihátrálásra kényszerítette.

A leghangsúlyosabb elem a kutatás eredménye szerint a Szentpál–Rabinovszky rendszertan és a módszertan, amely a testet és mozgását formai és tartalmi szegmensek szerint értelmezte. Analizáló módszerként alkalmasnak bizonyult – az etnológiához kapcsolódva – a táncfolklor tanulmányozására, valamint a test színpadi megjelenéséhez alkalmazott táncalkotási alapelveinek, esztétikai–dramaturgiai eszköztárának és alkalmazási metodikájának kialakítására egyaránt. Ehhez a *Szentpál–Rabinovszky házaspár* a zenei és zeneelméleti, művelődéstörténeti, tánc- és tudománytörténeti, illetve kompozícióelméleti ismereteit használta fel.

Munkájuk üzenete nemesen egyszerű: *a test csak abból tud építkezni, amije van (ergo amit megtanult). A testet magába foglaló közösség szimbolikus testi reprezentációját az aktuális történeti korszak normát jelző esztétikai–dramaturgiai szabályrendszerei alakítják. A testi kifejezés tartalmi és formai szabályrendszere, a test kifejező táncának (mint mozgáselem és technika) struktúrát jelző téma és funkció szerinti adaptálása, folklorizálódott formáinak stílus- és típuselemzése a test táncalkotói és variáló képességét, egyedi kreativitását jelzi. A test és mozgása tehát ekképpen szolgál eszközként a benne élő személyiség tudatos megmutatkozására, kultúraformáló tevékenységére.*

Összegezve a test performatív cselekvéseit vizsgáló értekezés felvetését: a testi kifejezés antropológiai megközelítése, valamint a test és a tér objektív elemeire épülő, a mozgásdramaturgiát és a folklóresztétikát adaptáló elmélete releváns és alkalmazható a vizsgált személy munkássága alapján alakuló mozgás- és tánckultúra elemzésére. Ennek okán a tánc, mint szociokulturális kollektív gyakorlat testhez és térhez kötődő szimbolikus testi reprezentáció, amely éppúgy magában hordja az egyén alkotói habitusát, mint a közösség rítusához kapcsolódó reprezentációs igényét, valamint társadalmi morfológiához és kollektív emlékezetéhez kötődő tartalmait. Ezért a tánc nemcsak a test térben megjelenő mozgása, hanem a történelmi kor társadalmi normája által szabályozott közösségi cselekvése, valamint

az alkotó és interpretáló individuum dialektikus viszonyában feltáruló, önmagát és közösségét jellemző, eszköztárként alkalmazható értékeit őrző, de folyamatosan változó kulturális jelensége.

Hivatkozott irodalom:

APOR Péter

- 2006 Történeti antropológia, In Bódy Zsombor-Ö. Kovács József (szerk.) *Bevezetés a társadalomtörténetbe – hagyományok, irányzatok, módszerek*, 449-472. Budapest: Osiris Kiadó.

ASSMANN, Jan

- 1992 *Kulturális emlékezet*, Budapest: Atlantisz Könyvkiadó

ÁBRAHÁM Nóra

- 2021 Antropológia és tánc – Test, tudat, művészet, színház és politika (?) – A test gesztusrendszerei. *Kultúra és Közösség. Művelődéstudományi folyóirat*, IV. folyam, XII. évfolyam, 2021/I. szám. 83–95.
- 2022 Hagyomány a városban – Folklorjelenségek megjelenési formái és szimbolikus jelentései a város populáris kultúrájában a 20. század fordulóján. *Kultúra és Közösség*, IV. folyam, XIII./4. 101–121.
- 2023a Száz éve született Kaposi Edit (1923–2006). *Kultúra és Közösség*, IV. folyam XIV./1. 31–42.
- 2023b Falukutatás hatása a városi táncművészetben, *Kultúra és Közösség*, IV. folyam XIV./3. 39-58.
- 2023c A dramatikus színpadi tánc művészetelméleti megközelítése és színpadi előadásformái az 1930-as években Magyarországon, In *A táncművészet antropológiája konferenciakötet*, 417-439. Debrecen: Csokonai Színház.
- 2023d Az 1940-es évek táncművészeti kísérletei és elméletei: A táncművészet bemutatása, In *A táncművészet antropológiája konferenciakötet*, 82-107. Debrecen: Csokonai Színház.

BERGER Viktor

- 2018 *Térré szőtt társadalmiság – a tér kategóriája a szociológiaelméletekben*. Budapest: L'Harmattan – Könyvpont Kiadó

BEKE László – NÉMETH András – VINCZE Gabriella

- 2013 MOZDULAT – magyar mozdulatművészet a korabeli társadalom és művészet tükrében. Budapest: Gondolat Kiadó
- BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor
- 2023 Színfalak árnyékában – Színháztörténeti és tánc történeti források a 20. századból, Budapest: Gondolat kiadó
- BURKE, Peter
- 2000 Mi a történeti antropológia. In Sebők Marcell (szerk.): *Történeti antropológia*. 17–21. Budapest: Replika kör
- 2009 Cultural Hybridity, Cambridge, Polity Press
- FÜGEDI János
- 2013 Lábán kinetográfia a Szentpál-iskolában, In Beke László-Németh András-Vincze Gabriella (szerk.) *Mozdulat - magyar mozdulatművészet a korabeli társadalom és művészet tükrében*. 142-163. Budapest: Gondolat Kiadó
- KÖNCZEI Csilla
- 2020 Létezett-e valaha strukturalizmus a tánckutatásban? Nyelvészeti modellek, nyelvi analógiák és a szerkezet fogalma Martin György táncelemzésében. *Ethnographia*, 131. évfolyam, 2. szám. 260–275.
- LABAN, Rudolf – ULLMANN Lisa
- 2011a *Choreutics*. Hampshire: Dance Book
- 2011b *The Mastery of Movement on the Stage*. Hampshire: Dance Books
- LENKEI Júlia
- 1993 *Mozdulatművészet – Dokumentumok egy letűnt mozgalom történetéből*. Budapest: Magvető – T-Twins Kiadó
- 2004 *A mozdulatművészet Magyarországon – vázlatos történet*. Theatron füzetek. Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó
- MERÉNYI Zsuzsa
- 1979 Szentpál Olga munkássága /Halálának 10. évfordulója alkalmából/. In Dienes Gedeon – Pesovár Ernő (szerk.): *Tánc tudományi Tanulmányok 1978–79*. Budapest: Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Tagozata – Magyar Színházi Intézet Sokszorosító Üzeme. 281–338.
- ORTNER, Sherry B.

- 1988 Az antropológia elmélete az 1960-as évektől. In Hofer Tamás – Niedermüller Péter (szerk.): *Nemzeti kultúrák antropológiai nézetben*. 19–96. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatócsoport kiadványa

SZAPOR Judit

- 2017 *A világhírű Polányiak – Egy elfelejtett család regényes története*. Budapest: Aura Kiadó

SZENTPÁL Olga

- 1949 Aktíva a Táncszövetségben 1949. szeptember 8-án. In Picklerné Pór Anna (szerk.): *Táncoló Nép*, 1949. november–december. Budapest: Szikra Nyomda. 3–14.
- 1951 Néptáncanításunk módszertani kérdései (első és második közlemény). *Táncművészet* I. évfolyam, 2–3. szám. 20–23; 26–32.
- 1953 *Sióagárdi táncok*, Néptáncosok kiskönyvtára sorozat, Budapest: Művelt Nép
- 1954 *Csárdás – A magyar nemzeti társastánc a 19. század első felében*. Budapest Zeneműkiadó Vállalat
- 1956 Keringő és polka a 19. században, *Táncművészeti értesítő* 73-89.
- 1958 Versuch einer Formanalyse der ungarische Volkstänze. In Ortutay Gyula (redigit.): *Acta Ethnographica*. Budapest: Akadémiai Kiadó
- 1961 *A magyar néptánc formai elemzése*. Különlenyomat az *Ethnographia* 1961. 1. számából.

SZENTPÁL Olga – RABINOVSKY Máriusz

- 1928 *Tánc, a mozgásművészet könyve*. Budapest: VI. Nagymező ucca 3. Általános Nyomda Könyv- és Lapkiadó R.T. nyomása
- 1937 Szabadtéri Színjáték és táncmozgás. In Hont Ferenc (szerk.): *A Színpad – A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának szemléje*. III. évf., 1. sz. 37–40. Első Kecskeméti Hírlapkiadó- és Nyomda Rt.

VINCZE Gabriella

- 2015 *A Magyar Mozdulatművészet története és néhány motívumának nemzetközi párhuzama*. Doktori disszertáció

Kiadatlan kéziratok jegyzéke:

SZENTPÁL Olga – RABINOVSKY Máriusz

- 1935 [*Testtechnika*] Kiadatlan kézirat. Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka, OSZMI Táncarchívum Fond 32.
- 1939-39a [*Általános mozgásművészet*] Kiadatlan kézirat. Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum Fond 32.
- 1938-39b [*Lélektan*] Kiadatlan kézirat. Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum Fond 32.
- 1940 [*A mozgásművészet rendszertana*] Kiadatlan kézirat, Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- SZENTPÁL Olga kéziratosa hagyatéka. OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1938 [*Mária-lányok koreográfia partitúra* (táncoktába írta Sz. Szentpál Mária szülei ezüstlakodalmára 1944.03.16.)] Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1947 [*Prágai VIT-en szereplő kultúrcsoportok táncai* (feljegyezte: Szentpál Olga és Merényi Zsuzsa)] Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1948a [*A bukovinai székelység táncélete 1948-ig*], Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka, OSZMI Táncarchívum fond 32. [A dokumentum jelenleg a Zenetudományi Intézet Tánc osztályán található]
- 1948b [*Az Általános és Középfokú Táncszakiskola tantervének előkészítéséről*] Pór Anna kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 65.
- 1949a [*Fogalomszótár – a Néptudományi Intézet tánc-adattári lapjának betétlapjaként szereplő tánc-elemző laphoz*]. Kiadatlan kézirat. Forrás: Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattára: A Néptudományi Intézet Táncoktatás EA 32426.
- 1949b [*A művészeti osztály három hónapos munkájának kiértékelése*] Pór Anna kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 65.
- 1949c [*Hont Ferencnek a táncrendező szak mozgalmi szerepéről*] Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1951(?)a [*A mozgásművészetéről*] Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1951b [*A Népművelési Minisztérium Táncosztályának a Táncfőtanterv munkaközösségének munkájáról*] Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1951c [*A Színművészeti Főiskola Táncfőtanterve munkaközösségének tartalom és forma összefüggéseit vizsgáló megfigyelő lapja*] Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1952 [*A magyar tudományos néptáncoktatásról*] Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- [évszám nélkül] [*A Csárdás, mint a reformkor és az 1848-as szabadságharc idejének társastánca*] Pór Anna kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 65.
- 1959 „...Drága Gyulám! Híressé tevőm!” Levél Ortutay Gyulához Martin György tanulmányáról, melyben Szentpál saját munkájából az átvételeket sorolja. Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1960 „...Drága Gyulám!” Levél Ortutay Gyulához Martin szakdolgozatáról. Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- 1962 „...Kedves Gyulám!” Levél Ortutay Gyulához Martin és Pesovár tanulmányáról. Szentpál Olga kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 32.
- TÁNC SZÖVETSÉG Oktatási Osztálya
- 1949 [*Falujárók tanfolyamának terve*] Kiadatlan kézirat, Pór Anna kéziratosa hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 65.

[Előadóképző tanfolyam terve] Kiadatlan kézirat, Pór Anna kézirat
hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 65.

[A tánc-szakkáder képzés] Kiadatlan kézirat, Pór Anna kézirat
hagyatéka OSZMI Táncarchívum fond 65.

Nyilvántartási szám: DEENK/538/2025.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Ábrahám Nóra
Doktori Iskola: Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10077826

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (4)

1. **Ábrahám, N.:** A falukutatás hatása a városi tánc kultúrában.
Kult. Köz. 14 (3), 39-58, 2023. EISSN: 2732-0286.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2023.3.6>
2. **Ábrahám, N.:** Száz éve született Kaposi Edit (1923-2006).
Kult. Köz. 14 (1), 31-42, 2023. EISSN: 2732-0286.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2023.1.8>
3. **Ábrahám, N.:** Hagyomány a városban. Folklorjelenségek megjelenési formái és szimbolikus jelentései a város populáris kultúrájában a 20. század fordulóján.
Kult. Köz. 13 (4), 101-121, 2022. ISSN: 0133-2597.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2022.4.12>
4. **Ábrahám, N.:** Antropológia és tánc: Test, tudat, művészet, színház és politika - a test gesztusrendszerei.
Kult. Köz. 12 (1), 83-96, 2021. ISSN: 0133-2597.
DOI: <http://doi.org/10.35402/kek.2021.1.8>

Magyar nyelvű konferencia közlemények (3)

5. **Ábrahám, N.:** A dramatikus színpadi tánc az 1930-as évek budapesti tánc kultúrájában.
In: XXVI. Tavasz Szél Konferencia : Tanulmánykötet II. köt.. Szerk.: Molnár Dániel, Molnár Dóra, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 14-24, 2023. ISBN: 9786156457387
6. **Ábrahám, N.:** A dramatikus tánc művészetelméleti megközelítése és színpadi előadási formái az 1930-as évekből Magyarországon.
In: A tánc kultúra antropológiája konferenciakötet, Csokonai Színház, Debrecen, 417-439, 2023.
7. **Ábrahám, N.:** Az 1940-es évek tánc kutatási kísérletei és elméletei: A tánc kataszter bemutatása.
In: Tánc kultúra antropológiája : konferenciakötet, Csokonai Színház, Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék, Debrecen, 82-107, 2023.

További közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (2)

8. **Ábrahám, N.:** Varga Gyula tánckutató munkája az 1950-es években.
In: Hagyaték - Tanulmányok a 100 éve született Varga Gyula emlékére. Szerk.:
Kavecsánszki Máté, Vadász Márton, Debreceni Egyetem Néprajztudományi és Muzeológiai
Intézet, Debrecen, 296-316, 2025, (ISSN 0138-9882) ISBN: 9789634906957
9. **Ábrahám, N.:** A táncelmélet szerepe a táncoktatásban.
In: Tánc - tananyag - módszer : Módszertani jegyzet. Szerk.: Bihari Nagy Éva, Debreceni
Egyetem Bölcsészettudományi Kar Néprajzi Tanszék, Debrecen, 51-68, 2022, (Studia
Folkloristica et Ethnographica, ISSN 0138-9882 ; 87.) ISBN: 9789634904533

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (1)

10. **Ábrahám, N.:** Movement Structures of Olga Szentpál Taxonomy System.
In: Music and Dance Research. Ed.: Kürsad Gülbeyaz, Tarkan Yazici, Sakarya University,
Adapazar, 29-40, 2021. ISBN: 9786052238363

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (8)

11. **Ábrahám, N.:** Áldozat vagy Hős?: Avagy hétrét görbülő test és lélek analógiája a test kifejező
táncának táncszínházi gesztusaiban.
Kult. Köz. 16 (3), 157-166, 2025. EISSN: 2732-0286.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2025.3.12>
12. **Ábrahám, N.:** A testi kifejezés antropológiai megközelítése és a zenei koncepció összefonódása
a színpadi térben: a bartóki út és a koreográfusi habitus összehasonlító elemzése
Györgyfalvy Katalin munkássága alapján.
Népr. Látóhatár. 34 (1), 70-92, 2025. ISSN: 1215-8097.
13. **Ábrahám, N.:** A Szentpál-Rabinovszky-féle rendszertan elméleti háttere és alkalmazási
lehetőségei az 1940-1950-es években.
Parlando. 5, 1-18, 2024. ISSN: 0133-2767.
14. **Ábrahám, N.:** Férfi és nő szerepjátéka a tudásban, mitológikus szimbólumok és rejtjelek a
társadalomban A Kapitány Gábort köszöntő kötet, A tudás mítosza alapján.
Kult. Köz. 12 (4), 97-108, 2021. ISSN: 0133-2597.
DOI: <https://doi.org/10.35402/kek.2021.4.8>
15. **Ábrahám, N.:** Táncesztétikum és ismeretelmélet Szentpál Olga munkásságában.
Népr. Látóhatár. 30 (1-2), 3-23, 2021. ISSN: 1215-8097.
16. **Ábrahám, N.:** A 20. századi néptáncművészet táncantropológus szemmel.
Kult. Köz. 9 (4), 89-100, 2020. ISSN: 0133-2597.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2020.4.10>

17. **Ábrahám, N.:** Mozgás-személyiség a művészeti identitástudat századfordulós világában:

Szentpál Olga.

Közelítések. 1-2., 26-37, 2020. ISSN: 2498-7816.

DOI: <https://doi.org/10.25116/kozelitesek2020.1-2.2>

18. **Ábrahám, N.:** Szentpál Olga és a tánc - A tánc természete.

Kult. Köz. 9 (3), 39-50, 2020. ISSN: 0133-2597.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2020.3.4>

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (2)

19. **Ábrahám, N.:** Youth Education Efforts of the 1940s: Representative Activities of the Mass-dance

Cult-programme and the Beginnings of Academic Dance Research in Budapest.

Ethnogr. Folklor. Carpathica. 26, 51-93, 2024. ISSN: 0139-0600.

DOI: <http://dx.doi.org/10.47516/ethnographica/26/2024/12553>

20. **Ábrahám, N.:** Anthropology in Dance - Gesture Systems of the Body.

Ethnogr. Folklor. Carpathica. 23, 123-148, 2021. ISSN: 0139-0600.

DOI: <http://dx.doi.org/10.47516/ethnographica/23/2021/9222>

Magyar nyelvű konferencia közlemények (1)

21. **Ábrahám, N.:** A Szentpál-Rabinovszky rendszertan mozdulat-struktúrája és mozgáselemzése.

In: Tánc és kulturális örökség: VII. Nemzetközi Táncstudományi Konferencia a Magyar

Táncművészeti Egyetemen 2019. november 15-16.. Szerk.: Lanszki Anita, Magyar

Táncművészeti Egyetem, Budapest, 33-38, 2020, (Táncművészet és tudomány, ISSN 2060-

7091 ; 12.) ISBN: 9786155852183

A DEENK a Jelölt által a Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudásmetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2025.10.02.

Tudományos előadások:

2019. október 5. Budapest, Bálint Ház A zsidó identitás ma – konferencia:
A zsidó család – mítosz vagy realitás? A kortárs zsidó család – nevelési konvenciók, szertartások és értékrendek, normák és tabuk – Kerekasztal beszélgetés, moderátor: A. Gergely András
2019. november 15-16. Magyar Táncművészeti Egyetem, VII. Tánc tudományi Konferencia Tánc és Kulturális örökség
Szentpál Olga rendszertanának strukturális elemzése
2019. november 30. Magyar Táncművészeti Egyetem Szentpál Mária 100 szimpózium
A Szentpál Iskola Rendszertana
2021. április 28. DE Néprajzi Tanszék és MTA-DE Néprajzi Kutatócsoport Kutatási kérdések, kutatói távlatok online konferencia és szakmai nap:
A századforduló nőképe és kulturális-művészeti érdeklődése
2021. május 20. Magyar Etnokoreológiai Társaság: Tánc kutatás most! online előadássorozat:
Szentpál Olga és a tánc
2021. 1-3. október International Music and Dance Conference Bakü, Azerbaycan, VIII. Uluslararası Müzik ve dans Kongresi:
Movement-structures of Olga Szentpál's
2022. Május 6-7. Magyar Táncművészeti Egyetem – Tánc a változó világban, VIII. Nemzetközi Tánc tudományi Konferencia:
Szentpál Olga - Rabinovszky Máriusz rendszerelméletének és Szentpál Mária mozdulatelemzésének összehasonlító vizsgálata
2022. október 14. Tánc kutató Doktoranduszok IV. Országos Konferenciája, Budapest Hagyományok Háza: Szempontok a 20. századi Budapest tánc kultúrájának vizsgálatára alapján
2022. augusztus 19. Balletwhere - International Conference on Applications of Virtual Reality in Performing Arts, Ohrid, North Macedonia, Metropol Lake Consort:
Movement structures and body techniques of Olga Szentpál's taxonomy system.
2022. augusztus 26. Történelem és vizualitás – Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület Konferenciája Vác, Forma és tartalom kérdése a tánc kulturális jelenségének értelmezésében. Szempontok egy 20. század eleji példa alapján
2022. december 6. Művészet+Dizájn+Antropológia MAKAT-MOME Konferenciája,
Szimbólumok-terek-testtechnikák a 20. század eleji Budapest kultúrájában
2023. március 13-14. Debreceni Tánc tudományi Műhely Szimpóziuma:
Testértés és kompozíció antropológiai reflexiója a középfokú művészetoktatásban
2023. április 27. Debreceni Tánc tudományi Műhely II. Nemzetközi Konferenciája Csokonai Színház, Debrecen:
A tánc kultúra és a művészetelmélet kontextusai: A dramatikus tánc művészetelméleti megközelítése és színpadi előadásformái az 1930-as évekből Magyarországon
2023. május 05-07. DOSZ XXVI. Tavasz Szél Konferencia, Miskolci Egyetem
A dramatikus színpadi tánc az 1930-as évek budapesti tánc kultúrájában
2023. május 31. Debreceni Tánc tudományi Műhely III. Nemzetközi konferenciája, Csokonai Színház, Debrecen:
A hagyományos tánc kultúra antropológiai vizsgálata: Az 1940-es években induló tánc kutatás kezdeti kísérletei és elméletei – a Tánc kataszter bemutatása
2024. április 18-19. Tanszéki hagyományok & változó világok,

Néprajz és Kulturális antropológia szakos hallgatók II. konferenciája, ELTE BTK
Néprajzi Intézet, Budapest:
Szentpál Olga Néptudományi Intézeti munkája az 1940-es években
2024. május 02-03. I. Nemzetközi MET Konferencia, Hagyományok Háza, Budapest,
A Szentpál-Rabinovszky-féle rendszertan elméleti háttere és alkalmazási lehetőségei
az 1940-es években